

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-150.2021.16>

УДК 37.09+811.111

Холмакова Ю. В., Панич Г. А., Коваленко А. Є., Рибінська Ю. А.**ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ
З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ**

В умовах дистанційного навчання основою виступає самостійна контрольована діяльність студентів щодо вивчення навчального матеріалу з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних засобів. Керування таким навчальним процесом передбачає здійснення контролю його якості, де оцінювання знань та вмінь є фундаментальним аспектом організації навчального процесу. Результати оцінювання зазвичай використовуються для визначення напрямків вдосконалення та забезпечення відповідності змісту курсу навчальним потребам.

Стаття присвячена розгляду особливостей оцінювання знань та вмінь студентів на заняттях з англійської мови в умовах дистанційної освіти. На думку авторів, складність оцінювання в умовах онлайн-навчання зумовлена додатковим навантаженням викладачів, потребою постійного збору даних, потребою забезпечення індивідуального зворотного зв'язку зі студентами, необхідністю використання комп'ютерних технологій.

У статті подається стислий огляд основних типів оцінювання, уточнюються поняття “оцінка” та “оцінювання” в контексті педагогічної науки, коротко розглядаються функції викладача в системі оцінювання. Автори наводять перелік базових інструментів оцінювання, від традиційних паперових тестів (при стаціонарному навчанні в аудиторії) до інтернет-ресурсів, спроможних здійснювати автоматичне оцінювання різних видів мовленнєвої діяльності. Особлива увага приділяється комп'ютерному тестуванню, зокрема, за допомогою утілітів Google.forms, Google.docs та Moodle, подаються рекомендації до ефективного використання програмних можливостей ресурсів. Стаття також містить огляд найбільш популярних онлайн ресурсів та програм, таких як iSpring Suit, Webex, Kahoot тощо, аналізуються їхні основні переваги та недоліки, надаються рекомендації щодо користування ресурсами.

Ключові слова: *дистанційна освіта, онлайн-навчання, оцінка, критерії оцінювання, мовленнєві навички та вміння, мобільний додаток, відеоплатформа, тестування.*

В умовах дистанційного навчання основою виступає самостійна контрольована діяльність студентів з вивчення навчального матеріалу, використовуючи сучасні інформаційні та комунікаційні засоби. Керування таким навчальним процесом передбачає здійснення контролю його якості, де оцінювання знань та вмінь є фундаментальним аспектом організації навчального процесу. Результати оцінювання зазвичай використовуються для визначення напрямків вдосконалення та забезпечення відповідності змісту курсу навчальним потребам, що в умовах дистанційного навчання набуває додаткової складності та особливої актуальності. Проблеми оцінювання іншомовних мовленнєвих навичок та вмінь студентів виникають внаслідок відсутності фізичної відстані між викладачем та студентами, адаптації, обумовленої необхідністю використання технології для спілкування зі студентами, навантаженням та управлінням часом, а також постійною

потребою збирати різноманітні дані для оцінки та забезпечувати зворотний зв'язок.

Наразі існує чимала низка англомовних освітніх інтернет-ресурсів для викладачів англійської мови, де поряд із корисними матеріалами, пов'язаними із безпосереднім процесом організації та викладання в умовах дистанційної освіти, розглядаються також питання оцінювання знань та вмінь студентів в нових освітніх умовах (ispringsolutions.com, teachology.com, edutoria.org etc). Останнім часом особливою популярністю користуються майстер-класи та вебіари провідних фахівців, викладачів-методистів TESOL, Pearson, Oxford University Press, National Geographics, присвячених розгляду критерій та якості оцінювання. Низка наукових праць вітчизняних та закордонних фахівців фокусується на визначенні об'єктів оцінювання, дослідженні ролі викладача у системі дистанційної освіти, впровадженні інновацій у дистанційну освіту, пошуку ефективних шляхів оцінювання (Л. Калайдова, О. Адаменко, Ю. В. Безрученков, В. М. Кухаренко, Н. Г. Сиротенко, О. В. Рибалко, D. Conrad, J. Openo, Ch. Pappas).

Мета дослідження. У статті розглядаються різні способи оцінки навчальних досягнень студентів за допомогою технологій, зокрема, методи онлайн-оцінювання, які підтримують навчання, залучають студентську аудиторію до активної співпраці та надають викладачам уявлення про процес навчання студентів.

Найширшим визначенням оцінювання вважається процес збору інформації про те, що студенти знають на основі їхнього освітнього досвіду. Результати оцінювання зазвичай використовуються для визначення напрямків вдосконалення та забезпечення відповідності змісту курсу навчальним потребам.

Існує два основних типи оцінювання:

Формативне оцінювання проводиться в рамках онлайн-курсу чи уроку і слугує для визначення того, наскільки добре студент вивчає матеріал. Цей тип оцінювання є ефективним і доцільним, якщо проводиться регулярно, послідовно, і супроводжується критичним коментарем викладача, тобто підтримує постійний зворотній зв'язок зі студентом.

Підсумкове оцінювання іноді порівнюють із випускним іспитом, оскільки об'єктом оцінювання виступають кінцеві знання та вміння студентів після закінчення курсу. Додатковою функцією підсумкового оцінювання є перевірка здатності викладача до реалізації поставлених навчальних цілей курсу.

Коротко зупинимось на визначенні поняття "оцінка" у педагогічному сенсі. В широкому розумінні оцінкою називають численно виражену думку викладача про знання учня, або виконані ним роботи. Тобто, оцінка – це процес документування (зазвичай у цифрових величинах) знань, вмінь та навичок. У випадку вивчення англійської мови оцінка означає оцінку прогресу учнів у засвоєнні мовленнєвих вмінь та навичок, та використанні мовних засобів.

У традиційній педагогічній системі, зокрема, на пост-радянському просторі, загальноприйнятим є оцінювання учня вчителем, а не навпаки. На вчителів покладається оціночна функція, оскільки:

- студенти, батьки та навчальні заклади потребують відгуків щодо успіху учнів;
- маючи зворотній зв'язок про навчальні досягнення учнів, батьки мають можливість допомогти своїм дітям у досягненні поставлених цілей;
- результати оцінювання спонукають учнів до навчання та вдосконалення своїх результатів;
- результати оцінювання допомагають викладачам внести корективи у технологію та методи навчання;
- результати оцінювання допомагають викладачам ефективно розподіляти час та завдання за рівнями складності, від легших до складніших, відповідно до навчальних досягнень учня;
- у випадку, коли цілий клас/група студентів не здає іспит, вчитель розуміє, що або навчальний матеріал занадто складний, або методи викладання неефективні, і навпаки: якщо високі результати отримують 100% учнів, це дає підстави вчителю вважати, що матеріал недостатньо складний;
- зрештою, завдяки результатам оцінювання навчальні заклади зможуть збільшувати або зменшувати обсяг навчальних ресурсів, обґрунтовувати вимоги до фінансування та демонструвати ефективність своїх методів та прийомів навчання [3].

Зупинимось оглядово на основних видах оцінювання відповідно до етапів навчального процесу. Діагностичний тест перед початком навчання (placement test): такий вид оцінювання дозволяє викладачеві оцінити рівень кваліфікації майбутнього студента і розподілити його у групу за рівнем сформованості вмінь та навичок. Інший вид оцінки, що дається на початковому етапі, називається оцінкою потреб. Зазвичай це опитувальник (questionnaire): запитання задають цілі та потреби окремих учнів. Вид оцінки протягом навчального періоду відомий як формуюча оцінка (formative assessment). Він використовується для регулярного конструктивного зворотного зв'язку студентів щодо їх успіху. Цей вид оцінювання також сприяє ранньому виявленню тих студентів, які не вивчають матеріал, або яким робота здається занадто простою для їх рівня. Підсумкове оцінювання (summative assessment) використовується для кінцевого оцінювання учнів після виконання фінального тесту.

Оцінка (як підсумкова, так і формуюча) може бути як об'єктивною, так і суб'єктивною. Об'єктивне оцінювання – це форма опитування, яка має лише одну правильну відповідь, тоді як суб'єктивна оцінка – це форма опитування, яка може мати більше однієї точної відповіді або декілька способів сформулювати цю відповідь. Нижче поглянемо на деякі загальні інструменти оцінки.

Завдання з використанням ручки та паперу (традиційні письмові тести). Вони включають вибір із кількох варіантів, заповнення пропусків, визначення, чи є твердження вірним чи невірним, коротку відповідь та вибір правильних запитань для відповіді. Переваги: такі запитання швидко та легко перевірити.

Недоліки: перевіряються лише одиничні мовні навички, а мовленнєві, комунікативні навички здебільшого ні, крім того, вони не можуть виміряти навички мислення студентів вищого рівня.

Портфоліо – це колекції робіт студента, накопичені протягом певного періоду. Портфоліо, як правило, містять зразки попередніх та пізніших робіт студентів та відображають їхній прогрес. Переваги: портфоліо наочно демонструють успіхи студента з метою оцінювання; крім того, портфоліо наочно демонструють студенту шлях вдосконалення його навичок та вмінь. Недоліки: потребують багато часу та зусиль для створення та оцінювання.

До інші типів оцінювання, які можуть бути використані для студентів EFL / ESL, належать: журнали, письмові завдання, диктанти, виконання вказівок вчителя (вчитель подає учням набір інструкцій, які повинні виконати учні), презентації на занятті, усні виступи, оцінки з боку однолітків (peer assessment), оцінювання власних досягнень (self-assessment) тощо.

За умов дистанційного навчання моніторинг навчальних досягнень студентів за допомогою онлайн тестування вважається найпопулярнішим, однак водночас і таким, що викликає сумніви щодо надійності та обґрунтованості його результатів. Перед складанням тесту важливо вирішити, що саме виступає об'єктом тестування і яку методику тестування слід використовувати. Як правило, можна говорити про три основні різновиди тестів: тести, спрямовані на зміст, на результат та об'єктивні тести. Об'єктивні тести перевіряють знання за допомогою коротких відповідей, вірних/невірних запитань, вправ на відповідність та питань із множинним вибором. Тести, спрямовані на зміст, перевіряють, чи засвоїв студент зміст виучуваного матеріалу. Тести, спрямовані на результат, перевіряють, чи здатний студент виконувати завдання на основі вивченого. Сюди належать усні іспити, комунікативні завдання, інтерпретаційні вправи, рольові ігри, публічні дебати тощо.

На нашу думку, стратегія побудови валідних тестових завдань має ґрунтуватися на таких засадах: 1) тест повинен бути збалансованим за функцією, складністю та форматом; 2) вчитель повинен вирішити, чи потрібно перевіряти знання, навички чи вміння; 3) оцінювання має бути безпосередньо пов'язане з цілями навчання; 4) важливо розробити чіткі критерії оцінювання / шкалу оцінок, які дозволять забезпечити послідовність оцінювання; 5) після завершення тесту необхідно оцінити його ефективність (шляхом обговорення структури та результатів зі студентами / колегами).

Як згадувалося вище, викладачі англійської мови оцінюють прогрес студента у засвоєнні та використанні мовних та мовленнєвих (слухання, читання, письмо, говоріння) навичок та вмінь. Порядок, у якому вони перелічені, збігається з порядком набуття навичок під час опанування іноземної мови.

Мовні навички традиційно згруповані за категоріями рецептивні/продуктивні або навички усного/писемного мовлення, та можуть бути коротко представлені таким чином: рецептивні – слухові навички (усне мовлення) та навички читання, тобто навички сприймання та розпізнавання

букв, буквосполучень, знаків пунктуації в писемному мовленні; продуктивні – граматичні (навички вибору морфолого-синтаксичного оформлення одиниці усного або писемного мовлення); лексичні (навички вибору, сполучення, реалізації лексичної одиниці); фонетичні навички (артикулювання та інтонування); каліграфічні та орфографічні навички письма (навички графічного зображення мовлення, написання слів) [2, 126].

Існує ряд практик, за допомогою яких можна ефективно оцінити навчальні досягнення студентів в умовах дистанційного навчання. Наш досвід показує, що найбільш ефективними методиками для оцінювання знань студентів є такі:

1. Інтернет-вікторини. Вікторини – традиційний інструмент оцінювання, який, у поєднанні з інтернет-технологіями, чудовим способом залучає, мотивує та оцінює студентів. Запитання можуть мати різну форму, наприклад, вибір із кількома варіантами, чи заповнення пропусків. Однією з переваг вікторин є те, що вони короткі та їх легко оцінити. На додаток, порядок та варіанти запитань можна рандомізувати, тому вікторина кожного студента є унікальною. Інтернет-вікторини ідеально підходять для вимірювання результатів навчання, оскільки здатні охоплювати широку аудиторію студентів. Кожен студент проходить один і той же тест, що дає змогу порівнювати результати в різних групах, на різних курсах/факультетах. Онлайн-вікторини можна легко створити за допомогою інструментарію електронного навчання, такого як iSpring Suite або GoogleForms.

2. Запитання з відкритою відповіддю / есе. Запитання відкритого типу чи есе – ще один популярний метод якісного оцінювання. Вони спонукають учнів до аналізу власних почуттів, формулювання думок, одночасно перевіряючи загальне розуміння теми. Цей тип запитань заохочує критичне мислення і найкраще підходить для оцінки навчання на рівні upper-intermediate та advanced. Онлайн ресурси iSpring Suite, Google Docs надають технічні можливості організувати тестування у форматі реального часу, із одночасним доступом до завдання і студента, і викладача.

3. Перетягування (drag-and-drop activity) демонструє здатність студента пов'язувати інформацію між собою та застосовувати знання для вирішення практичної проблеми. До завдання можна включати зображення, відео та текстові повідомлення, що надає відчуття реалістичності, яке є одночасно і складним, і захоплюючим для студента. Онлайн ресурс iSpringSuite та платформа Moodle надають можливість створення тестових завдань, які містять шаблон перетягування, він дозволяє переміщувати текстові поля, зображення та фігури у певне місце на сторінці.

4. Інтернет-інтерв'ю. Залучення відеоконференцій (Zoom, Hangouts Google, Skype, Microsoft Teams, Webex) до процесу онлайн-викладання надає навчанню більш особистий відтінок, створюючи ефект присутності на занятті в реальному часі. Під час коротких відео-інтерв'ю з викладачем студенти можуть продемонструвати свій рівень володіння мовленнєвими навичками і вміннями спілкування англійською мовою. режим реального часу дозволяє студентам негайно отримати відгук викладача, миттєвий зворотній зв'язок допомагає студентам почуватись більш відповідальними за своє навчання, сприяє

підвищенню навчальної мотивації.

5. Інтернет-опитування. Опитування дозволяють отримувати відгуки безпосередньо від студентської аудиторії про навчальний досвід. Вони можуть бути використані для вимірювання будь-чого: від задоволеності навчанням (відгук Кіркпатріка першого рівня) до обґрунтування певного вибору відповіді під час заняття. Досвід показує, що Інтернет-опитування користуються особливою популярністю серед студентів, оскільки є легкими для використання, дозволяють ділитися думками та отримувати фідбек на організацію та перебіг навчального процесу. Викладачі-користувачі відеоплатформ можуть використовувати вбудовані інструменти для проведення опитувань. Існують також деякі спеціалізовані онлайн-платформи, такі як, наприклад, SurveyMonkey, які дозволяють створювати, надсилати та аналізувати опитування.

6. Діяльності ігрового типу перетворюють тестові запитання на гру. Ігрова діяльність вважається менш стресовою, ніж тестова, тому її результати, як правило, є достовірним показником справжніх навичок та знань. Крім того, вони покращують навчання сприяючи розвитку некогнітивних навичок, таких як дисципліна, співпраця, навички вирішення проблем. Quizlet та Kahoot – два популярні онлайн додатки, які вчителі можуть використовувати для створення швидких інтерактивних навчальних ігор. Quizlet дозволяє створити навчальний набір онлайн-карток для вивчення термінів та визначень, за допомогою Kahoot можна створювати вікторини з можливістю накопичення балів шляхом швидких та правильних відповідей. Серед інших Інтернет ресурсів можна також зазначити GimKit, Formative та Plickers.

7. Взаємоперевірка (peer evaluation and review) як засіб оцінювання полягає в ідеї зміни ролей “викладач – студент”, дозволяючи студентам переглянути та відредагувати роботи один одного. Це дає кожному учаснику навчального процесу можливість застосувати свої знання для перевірки правильності виконання завдання іншими учасниками, і послідовно та структуровано передавати свої зауваження у формі відгуку на завдання. Наприклад, платформа TurnItIn надає можливість студентам читати, переглядати та оцінювати одну або кілька робіт, поданих однокласниками, використовуючи рубрики або задані питання оцінювання. Викладач може входити в систему та відстежувати індивідуальну участь студента у цій діяльності та відстежувати його коментарі та відгуки.

8. Коментарі на форумах. Форум – це онлайн-дошка для обговорень, поєднана навколо однієї теми. Студенти коментують запис викладача на форумі за темою проведеного заняття, що є способом оцінити їх розуміння матеріалу, викликати у них інтерес та підтримати мотивацію, і відстежити рівень сформованості вмінь та навичок писемного мовлення, включаючи пунктуаційні та орфографічні. Створити електронну дошку повідомлень для окремої групи студентів можна на зовнішній платформі ActiveBoard, визначивши цілі та вказівки щодо умов участі, які пояснюють стандарти для розміщення публікацій (поважайте думку інших, уникайте нецензурної лексики або особистої критики тощо). Роль викладача, окрім оцінювання, передбачає

регулярний моніторинг повідомлень та надання конструктивного зворотного зв'язку або рекомендацій студентам.

Висновки. Оцінювання навчальних досягнень студентів за допомогою онлайн-ресурсів, додатків та програм є важливим елементом дистанційного навчання, яке потребує того ж рівня обережності та ретельності, що і оцінювання в умовах традиційного навчання в аудиторії. Сучасний інтернет-простір пропонує багато програмних засобів, в тому числі і безкоштовних, які дозволяють створювати завдання будь-якої складності і автоматично оцінювати їх виконання. При цьому від викладача не вимагається володіння вузькоспеціальними навичками комп'ютерного програмування, завдяки простому інтерфейсу та вбудованим інструментам зазначеними вище ресурсами може користуватися пересічний користувач. Достатньо лише визначитися із навчальними потребами, очікуваними результатами та відповідним ресурсом для їх реалізації.

Використана література:

1. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс. Харків : НТУ "ХПІ", 2001. 282 с. (2).
2. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ : Ленвіт, 2002. 348 с.
3. Conrad D., Openo J. Assessment Strategies in Online Learning [Електронний ресурс]. 2018. Режим доступу до ресурсу: <https://www.insidehighered.com/digital-learning/article/2018/10/31/qa-strategies-better-assessments-online-learning>.
4. Pappas C. How To Create A Motivational eLearning Experience: 6 Tips For eLearning Professionals [Електронний ресурс]. Christopher Pappas. Режим доступу до ресурсу: <https://elearningindustry.com/how-to-create-a-motivational-elearning-experience-6-tips-for-elearning-professionals>.

References:

- [1] Kukhareno V. M., Rybalko O. V., Syrotenko N. H. Dystantsiine navchannia: Umovy zastosuvannia. Dystantsiinyi kurs. Kharkiv : NTU "KhPI", 2001. 282 s. (2).
- [2] Nikolaieva S. Yu. Metodyka vykladannia inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh. Kyiv : Lenvit, 2002. 348 s.
- [3] Conrad D., Openo J. Assessment Strategies in Online Learning [Elektronnyi resurs]. 2018. Rezhym dostupu do resursu: <https://www.insidehighered.com/digital-learning/article/2018/10/31/qa-strategies-better-assessments-online-learning>.
- [4] Pappas C. How To Create A Motivational eLearning Experience: 6 Tips For eLearning Professionals [Elektronnyi resurs]. Christopher Pappas. Rezhym dostupu do resursu: <https://elearningindustry.com/how-to-create-a-motivational-elearning-experience-6-tips-for-elearning-professionals>.

Холмакова Ю. В., Паныч А. А., Коваленко А. Е., Рибинская Ю. А. Особенности оценивания студентов на занятиях по английскому языку в условиях онлайн-обучения.

В условиях дистанционного обучения основной выступает самостоятельная контролируемая деятельность студентов по изучению учебного материала с использованием современных информационных и коммуникационных средств. Управление таким учебным процессом предусматривает осуществление контроля его качества, где оценивание знаний и умений является фундаментальным аспектом организации учебного процесса. Результаты оценивания обычно используются для определения направлений совершенствования и обеспечения соответствия содержания курса учебным потребностям.

Статья рассматривает особенности оценивания знаний и умений студентов на

заняттях по англійському мові в умовах дистанційного навчання. По мненню авторів, складність оцінювання в умовах онлайн-навчання обумовлена додатковою методичною навантаженням викладачів, потребою постійного збору даних, необхідністю забезпечення індивідуальної зворотної зв'язі зі студентами, а також необхідністю використання комп'ютерних технологій.

В статті дається короткий огляд основних типів оцінювання, уточнюються поняття "оцінка" і "оцінювання" в контексті педагогічної науки, коротко розглядаються функції викладача в системі оцінювання. Автори наводять перелік базових інструментів оцінки, від традиційних паперових тестів (при стаціонарному навчанні в аудиторії) до інтернет-ресурсів, здатних здійснювати автоматичне оцінювання різних видів мовної діяльності. Особливу увагу приділяється комп'ютерному тестуванню, зокрема, з допомогою утилітів Google.forms, Google.docs і Moodle, даються рекомендації до ефективного використання програмних можливостей ресурсів. Стаття також містить огляд найбільш популярних онлайн ресурсів і програм, таких як iSpring Suit, Webex, Kahoot тощо, аналізуються їх основні переваги і недоліки, даються рекомендації по використанню ресурсів.

Ключевые слова: дистанційне навчання, онлайн-навчання, оцінка, критерії оцінювання, мовні навички і вміння, мобільне застосування, відеоплатформа, тестування.

KHOLMAKOVA Y., PANYCH H., KOVALENKO A., RYBINSKA Y. Special aspects of assessment at lessons of english in online studying.

In the conditions of distance learning the basis is the independent controlled activity of students to study the educational material with the use of modern information and communication tools. Management of such educational process involves the implementation of quality control, where the assessment of knowledge and skills is a fundamental aspect of the organization of the educational process. Assessment results are usually used to identify areas for improvement and to ensure that the content of the course meets the learning needs.

The article deals with researching basic features of assessing the knowledge and skills of students at English lessons during online studying. According to the authors, the complexity of assessment in online studying format depends on the number of factors, namely, on additional academic load of teachers, the need for constant data collection of students' academic success and the necessity to provide individual feedback on them as well as the need to use computer technology for assessing.

The article gives a brief overview of main types of assessment, clarifies the concepts of "a mark" and "assessment" in the context of pedagogical science, briefly examines the teacher's functions in assessing. The authors provide a list of basic assessment tools, from traditional paper tests (for studying in the classroom) to Internet resources that can automatically assess various types of speech activities. Special attention has been also paid to computer testing, in particular, using the utilities of Google.forms, Google.docs and Moodle, some recommendations on the effective use of program resources have been supplied. The article also provides an overview of the most popular online resources and programs, such as iSpring Suit, Webex, Kahoot, etc., analyzes their main advantages and disadvantages, and gives recommendations on the most effective usage of the resources.

Keywords: distance learning, e-learning, assessment, assessment criteria, language skills, mobile application, video conferencing, testing.